Samobójstwa

Kategorie: Zjawiska

Warunki panujące w getcie łódzkim w dużym stopniu oddziaływały na psychikę osób tam uwięzionych. Jednym z wielu efektów ogromnego stresu i bezradności był wzrost liczby popełnianych samobójstw. Według dokumentacji przygotowywanej w Wydziale Zdrowia (vide) oraz statystyk gromadzonych w Wydziałach Ewidencji Ludności (vide) w okresie od zamknięcia granic getta do jego likwidacji (1 maja 1940 – 30 lipca 1944 r.) popełniono 320 samobójstw, z czego 207 (ponad 64%) skutecznych. Pozbawić się życia próbowało 148 kobiet (93 skutecznie, 62%) oraz 164 mężczyzn (107 skutecznie, 65%). W 8 przypadkach w dokumentacji nie odnotowano płci osoby, która targnęła się na swoje życie.

Odsetek popełnianych zamachów na własne życie był wysoki w porównaniu z danymi przedwojennymi, kiedy w 1936 r. wynosił 13,3 skutecznych samobójstw na 100 tys. mieszkańców wyznania mojżeszowego. Analiza danych z getta łódzkiego wskazuje, że w okresie jego funkcjonowania liczba ta sięgała 96,2 dla roku 1942, przy średniej dla całego okresu istnienia getta wynoszącej 35,4, co i tak było ponad 166-procentowym wzrostem wartości w porównaniu z okresem przedwojennym.

Najwyższą roczną liczbę samobójstw (151) odnotowano w 1942 r. – w którym przeprowadzono akcje deportacyjne (vide Wysiedlenia), najwyższą miesięczną (28) odnotowano zaś w maju tegoż roku.

W poszczególnych latach liczba popełnionych w getcie łódzkim samobójstw przedstawiała się następująco:

Rok	Liczba samobójstw	W tym skutecznych
1940	11	8
1941	79	47
1942	151	109
1943	40	22
1944	39	21

Źródło: Dane statystyczne znajdujące się w zasobach APŁ, 205, sygn. 146, 896, 897, 1570, 1925, oraz AYIVO, RG 241/765.

Najmłodszą osobą, która świadomie targnęła się na własne życie, był czternastoletni Jakub Pijawka, który 15 lipca 1941 r. nieskutecznie próbował się zabić, skacząc z okna budynku przy Zgierskiej 10. W statystyce samobójców ujęto także dwójkę dzieci w wieku 5 lat, które były ofiarami rozszerzonego samobójstwa: Kwieta Kraus zmarła 7 września 1942 r., a Jean Albert Zereski wraz z rodzicami popełnił samobójstwo 5 września 1942 r.; jego którego losie nie udało się odnaleźć więcej informacji. Najstarszymi osobami, które zdecydowały się na ten krok, byli przesiedleńcy z Rzeszy Otto Weiss oraz Theodor Menzel, obaj w wieku 76 lat.

W celu pozbawienia się życia stosowano różne metody. Najczęściej udokumentowaną stanowił upadek z wysokości – 121 przypadków (37%); dotyczyło to przede wszystkim skoków z okien posesji. Odnotowano także 10 przypadków skoków z kładki (vide Mosty) nad ul. Zgierską. 83 osoby (26%) targnęły się na swoje życie przy użyciu trucizny lub przez przedawkowanie leków nasennych. Z tej grupy 19 osób przedawkowało luminal (vide), 9 zaś weronal (vide). Wykorzystywano również inne środki nasenne, m.in. Gardenal lub nierozcieńczone preparaty dezynfekujące, w tym sublimat (vide). 64 osoby (20%) dokonały zamachu na własne życie przez powieszenie, natomiast 26 osób (8%) przez podcięcie żył. Pozostałe wykorzystywane metodt to utopienie się w zbiornikach wodnych lub latrynach, celowe narażenie się na strzały niemieckich wartowników, skok pod nadjeżdżający tramwaj lub samospalenie.

W zaledwie 110 przypadkach (34% ogólnej sumy) znana jest motywacja popełnienia samobójczego czynu. Wśród najczęściej występujących znajdowały się choroba – 45 przypadków (40%) oraz załamanie nerwowe – 37 (33%). W 9 przypadkach (8%) jako powód odnotowano obawę przed wysiedleniem. Do pozostałych motywacji należały m.in. rozpacz po stracie bliskich, problemy rodzinne, obawa przed karą za popełnione przewinienie oraz brak pracy lub chęci do życia.

Szczególnym zjawiskiem wartym wyróżnienia były samobójstwa popełniane przez Żydów deportowanych do getta z Rzeszy i Protektoratu (vide). Na życie targnęło się 61 osób z tej grupy (19% ogółu samobójstw). 50 osób dokonało zamachu na własne życie w

1942 r., w tym 17 w maju – miesiącu wysiedleń Żydów z Rzeszy i Protektoratu. Liczby te zadecydowały o wysokiej ogólnej liczbie samobójstw w omawianym roku i miesiącu.

W dokumentacji administracji getta zachowały się także informacje na temat zamachów samobójczych dokonanych przez łódzkich Żydów przed zamknięciem granic getta. Dramatyczny krok podjęło w tym okresie 11 osób, w tym 9 osób już po ogłoszeniu 9 lutego 1940 r. informacji na temat planowanego utworzenia getta (vide) w północnej części miasta.

Adam Sitarek

Źródła

APŁ, 203/59; ibid., 203/61; ibid., 203/62; ibid., 205/5; ibid., 205/146; ibid., 205/896; ibid., 205/897; ibid., 205/1570; ibid., 205/1925;
AYIVO, RG 241/765;
Kronika, t. 1, s. 237, 26.07.1941, t. 2, s. 190, 16.05.1942; t. 2, s. 403, 24.07.1942; t. 2, s. 479, 1–19.09.1942; Mały rocznik statystyczny miasta Łodzi. 1936, red. E. Rosset, Łódź: Zarząd Miejski w Łodzi, 1938;
K.E. Krysińska, D. Lester, Suicide in The Lodz Ghetto During World War Two, „Omega” 2000–2001, t. 42, nr 3, s. 209–217.

Tagi

eksterminacja życie codzienne

Data aktualizacji: 10-11-2026

Data dodania: 24-04-2025